

2

OP DE BRES TEGEN WAT?

Fien Sleurs, Lana Gabriël, Bart Van Bouchaute,
Reyhan Görgöz en Peter Cristiaensen

ALLE JONGE GASTEN UIT ONZE WIJK WORDEN AFGESCHILDERD ALS DRUGSVERSLAAFDEN

© Larf

De burgemeester op bezoek

In het najaar van 2020 zond de Vlaamse zender VIER een reality-programma uit over de strijd van het Gentse politiekorps tegen lokale criminaliteit. Ruim 400.000 kijkers zagen politieagenten door de straten van Gent patrouilleren en woonblokken binnengaan. Daarbij kwam de sociale woonwijk Nieuw Gent prominent in beeld als een echte probleebuurt.

Heel wat buurtbewoners waren daar allesbehalve mee opgezet. Zoals Eugénie, die getuigde in de krant Het Laatste Nieuws:

“ Stilaan durf ik niet meer te zeggen dat ik uit Nieuw Gent kom, terwijl ik eigenlijk trots zou moeten zijn op deze wijk. Hier wonen veel mensen met veel talenten, maar dat wordt niet getoond. Alle jonge gasten uit onze wijk worden afgeschilderd als drugsverslaafden. Niveau 4 is sensatie op de kap van de allermaksten. Ik kan niet begrijpen dat de stad dit heeft toegelaten.

Ook Daddy, een 20-jarige YouTuber uit de wijk, was verantwoordigd. Hij begrijpt niet dat de programmamakers niet vooraf in gesprek zijn gegaan met bewoners. Nu lijken mensen bang te zijn wanneer ze door Nieuw Gent lopen. Als jongere voelt hij zich machteloos en vindt hij het jammer dat de wijk geen kans heeft gekregen om te tonen waar ze echt voor staat.

Lemnin, een jeugdwerker in het lokale jeugdhuis, had het al even moeilijk met het programma:

“ Er is een drugsproblematiek in Nieuw Gent, er zijn problemen. We moeten de realiteit niet ontkennen. Maar hoe de

programmamakers het hebben aangepakt is fout. Er zijn hier organisaties die heel goed werk leveren, die al jarenlang bezig zijn met positieve dingen. Wij hebben het gevoel dat één programma op nationale televisie al ons goede werk kapot kan maken.

Klaas, ook jeugdwerker in de wijk, bekeek elke aflevering samen met jongeren en ging nadien met hen in **debat**:

“ Telkens kwamen er heel boeiende vragen naar boven. Hoe moeten we omgaan met de criminaliteit in onze wijk? Wat is de verantwoordelijkheid van wie? Wie goed kijkt, ziet in het programma de frustratie van de politie dat er met opgepakte jongeren door justitie nauwelijks iets gebeurt. Dat is een terechte bezorgdheid. Maar Niveau 4 vertolkt die frustratie op kap van een hele wijk, en dat is fout.

Die discussies en de boosheid van de jongeren zetten Klaas aan het schrijven. Met als resultaat een **opiniestuk** dat gepubliceerd werd door Apache:

“ De stad investeert fors om deze wijk te transformeren. Gentse jeugdorganisaties dragen met goede moed hun steentje bij. Eind augustus zetten we een zomerbar op touw die de jongeren zelf uitbaatten. In samenwerking met Filmfestival Gent haalden we regisseur Adil El Arbi naar de wijk. Zo kwam Nieuw Gent eindelijk eens positief in het nieuws. De jongeren waren terecht apetrots.

“ En toen keken we naar Niveau 4. Het realityprogramma hanteert bewust een groezelige beeldvorming. Zelfs overdag maakt een blauwgrijze filter van de stad een ongezellige plek die bevolkt is door geblurde gezichten, met daaronder een niet-aflatende pompende soundtrack die het ergste doet vermoeden. Het is de goedkoopste en makkelijkste manier om tv te maken: klungelig en schokkerig camerawerk, snelle montage en een ongenuanceerde, eenzijdige versie van de realiteit.

Nog geen week na ons positief project maakt een zogenaamde docureeks de buurt ongegeneerd zwart. Nieuw Gent lijkt wel een plek waar alles en iedereen verdorven is, de jongeren inbegrepen. Eén politieagent spreekt zelfs letterlijk over ‘de jongeren’ en ‘de wijk’. Benieuwd of hij deze zomer iets is komen drinken in onze zomerbar.

Het was bevreemdend hoe onze jongeren op het programma reageerden: roepend naar het scherm, alsof ze naar een voetbalmatch keken, hun lotgenoten aanmoedigend, vloekend op de politie. De psychologische impact van dit programma is niet te onderschatten. In de eerste plaats werkt het sterk polariserend, want uit kwaadheid identificeren de jongeren zich met de ‘gangsta’s’. Nog maar eens een negatief beeld van ons? Wel ja, dan zijn we de slechteriken en is onze buurt de vieste en gevaarlijkste van heel Gent.

Een opiniestuk is niet meteen een manier waarop jongeren hun boosheid uiten, geeft Klaas toe. Maar toen de jeugdwerkers even later **de burge-meester en de korpschef van de politie** naar de wijk uitnodigden, wilden ze er wel allemaal bij zijn. Wat jammer genoeg niet kon omwille van corona. Over die avond waren de jeugdwerkers wel tevreden. Alle vragen zijn gesteld en de burgemeester was heel verbindend. Hij gaf toe dat het absoluut nodig is de positieve zaken in de wijk meer onder de aandacht te brengen.

Wat de jongeren van Nieuw Gent overkwam, is geen alleenstaand geval. Buurten worden geframed als ‘probleemwijken’, de jongeren die er rondlopen als ‘probleemjongeren’. Die negatieve beeldvorming is een voorbeeld van wat we verder ‘culturele onrechtvaardigheid’ noemen. Het is een gebrek aan respect dat Klaas en de jongeren op de bres deed springen.

▶ INTERVIEW KLAAS EN ANDERE JEUGDWERKERS

WE ARE NOT ALONE ANYMORE!

Waarom blijven studenten met een andere etnische achtergrond het zo slecht doen? Deze vraag stelde een Engelse universiteit zich in 2020, nogmaals geconfronteerd met cijfers over de kloof tussen de prestaties van witte studenten en die van studenten met Afrikaanse, Aziatische of andere minderhedenachtergrond.

Het antwoord werd een ambassadeursproject. Studenten met een andere achtergrond konden solliciteren voor een functie als ‘ambassadeur’ en een jaar lang betaald worden om na te denken en voorstellen te doen.

De ambassadeurs bespraken het probleem uitgebreid en kwamen tot de vaststelling dat er een probleem is met ‘hoe naar het probleem wordt gekeken’:

1. De universiteit bekijkt het wit versus ‘anderen’, er is nauwelijks oog voor alternatieve oorzaken van de prestatiekloof.
2. De universiteit verklaart het probleem vooral individueel. Dat er meer aan de hand is dan individuele onderpresteerders, komt niet in hen op.

Racisme, discriminatie en een gebrek aan onderwijzend personeel met andere achtergronden bleek het meest aangekaarte probleem tijdens talrijke gesprekken met medestudenten.

Daarom schoven de ambassadeurs andere denkpijlers naar voor. In plaats van te spreken over individuele schuld en een ‘prestatiekloof’ hadden zij het over institutionele schuld en een

‘**beloningskloof**’. Op die manier probeerden ze de aandacht te verleggen naar barrières die studenten op de universiteit ervaren en die de kloof kunnen verklaren.

Die shift werd absoluut niet warm onthaald door de formele machtsstructuren binnen de universiteit. Zij hadden eenvoudige tips & tricks verwacht, geen vraag om in eigen boezem te kijken.

In de hoop een beleid van nultolerantie voor racisme te installeren op de universiteit, nodigden de ambassadeurs een hooggeplaatst lid van het bestuur uit om te luisteren en te discussiëren. Amper 10 minuten ver in hun presentatie onderbrak de man hen. “Dit is onaanvaardbaar, en bovendien slechte reclame voor onze universiteit.” Speciale acties voor studenten met Afrikaanse of Aziatische achtergrond vond hij een vorm van uitsluiting en discriminatie van witte studenten.

De ambassadeurs waren gechoqueerd en teleurgesteld. De universiteit was duidelijk nog niet klaar om racisme als een probleem te zien. Maar ondanks die negatieve reactie voelden ze de drang om het onrecht op een andere manier onder de aandacht te brengen.

Omdat corona ook in Groot-Brittannië het land platlegde en de universiteiten gesloten waren, besloten de ambassadeurs een online studentenforum te organiseren met een driedelige bedoeling: meer studenten bewustmaken van de kloof in onderwijsprestaties, ruimte maken voor studenten om hun ervaringen te delen zonder het risico te lopen op straffen en met die ervaringen aan de slag gaan. Als ze door het bundelen van al die ver-

halen de kloof beter zouden begrijpen, konden ze met sterkere argumenten naar het beleid stappen.

Vrij snel kwamen heel wat **gedeelde ervaringen** bovendrijven. De groep werd closer, deelde verdriet, frustratie en plezier en had echt het gevoel dat ze er niet alleen meer voor stonden.

“We are not alone anymore!”

Gaandeweg werd het steeds duidelijker: problemen waarvan ze dachten dat die enkel op hen persoonlijk van toepassing waren, bleken herken-

baar voor velen. Het besef van structureel onrecht groeide, de goesting om daar iets aan te doen ook.

De ambassadeurs maakten een lijvig document met heel wat feiten, argumenten en voorstellen en organiseerden een **petitie**. Op die manier kon de universiteit hen niet langer negeren. De studentenvertegenwoordiging agendeerde het punt op een officieel overleg en goedkeuring volgde. Dankzij de vele handtekeningen waren de ambassadeurs erin geslaagd **genoeg macht** te verwerven om hun stempel te drukken op het beleid van hun universiteit.

Bijgevolg is er nu officieel een beleid van multolerantie voor racisme. Maar in de praktijk is het document met al zijn voorstellen diep in een lade gestopt. De universiteit is bereid om 'Stand up against racism' te organiseren, in de ogen van de ambassadeurs een betekenisloze dag waarop alle studenten symbolisch iets roods moeten aantrekken.

Maar de universiteit weigert nog steeds concrete maatregelen uit te werken om racisme en discriminatie structureel aan te pakken:

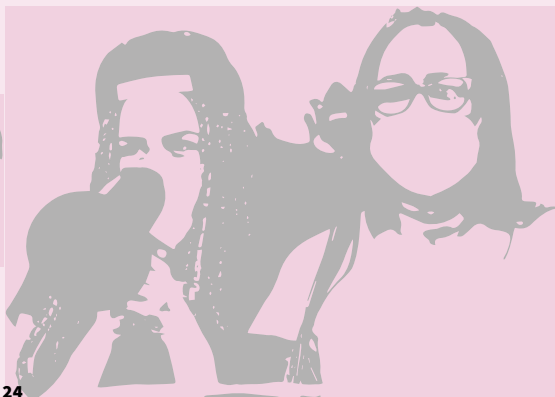
“ Ze maken veel nepgebaren en vertellen nepverhalen om aan de oppervlakte te laten zien dat ze tegen racisme zijn, maar ze voeren geen beleid. Ze zijn helemaal niet bereid om bepaalde racismekwesties aan te pakken: vertegenwoordiging van minderheden in het personeelsbeleid, klachtenprocedures, enz ...

Toch hebben de studenten het gevoel dat ze heel wat bereikt hebben:

“ We veranderden de toon, de focus en het taalgebruik van het debat en slaagden erin om bewustmaking te realiseren onder de studenten. We dachten zelf na over concrete maatregelen om multolerantie te realiseren en verkregen met de hulp van een aantal personeelsleden enkele concrete punten zoals een beurs voor vluchtelingen. Het project van ambassadeurs, dat oorspronkelijk één jaar zou lopen, is verdergezet en een oud-ambassadeur leidt nu een nieuwe lichte ambassadeurs op.

De roep naar erkenning en gelijkwaardigheid onder studenten blijft groot. De nieuwe ambassadeurs zetten in op blijvende bewustmaking en nieuwe acties. Wordt vervolgd.

(DE BRITSE STUDENTEN UIT
DIT AMBASSADEURSPROJECT
BLEVEN LIEVER ANONIEM)

LOSTWORDS

“Laat jouw stem horen tijdens LostWords!”

Met deze oproep wil het Amsterdamse theatercollectief LostProject generatie Z in gesprek laten gaan over uitdagingen en kansen die spelen onder jonge Amsterdammers. Seksualiteit, social media, afwijzing, geld, gender, tinder, ongelijkheid, crisis en globalisering zijn voorbeelden van thema's die reeds aan bod kwamen. Zo vonden er recent nog LostWords plaats over het grote masterplan van de stad rond de leefbaarheid van Amsterdam Zuid-Oost.

LostWords zijn 'theatrale debatten', een mix van muziek, dans en spoken word rond een schurend thema. Jonge acteurs geven woorden aan moeilijke onderwerpen en houden het jonge publiek een spiegel voor. Nadien wordt het publiek uitgenodigd om in gesprek te gaan met spelers en (ervarings)deskundigen.

Een van de organisaties die aan LostProject vroeg om een reeks LostWords te realiseren was het Amsterdamse Ouder en Kind Team (OKT). Deze dienst uit de jeugdhulp is actief op het terrein van

opvoedingsondersteuning. Met het project willen zij ontmoeting faciliteren tussen jongeren, gezinnen en professionals. In de voorstelling 'Man Down' gaat het over de verwachtingen die komen kijken bij het opgroeien en man worden. Door de methodiek ontstaan **ongebruikelijke gesprekken**, die de taal, esthetiek en ervaringen van jongeren als startpunt hebben.

“Op het toneel staat een grote kooi, waar acht jongens in gevangens zitten. Zij delen er lief en leed en ervaren tegenstrijdige emoties. Soms gaat iemand op de randen zitten en reflecteert vanuit die hoogte op de beperkende beelden van het 'man zijn' en op de druk die jongens in deze groep vanuit vele kanten ervaren. Een jongen stapt onder luid protest van de anderen uit de kooi, een ander wordt er juist met geweld uitgegooid. De kooi beperkt, maar biedt ook de bescherming en geborgenheid van het samenzijn in de groep.”

ELENA PONZONI EN FEMKE KAULINGFREKS,
ONDERZOEKERS

Man Down is grappig, heftig en soms zelfs gewelddadig. De ‘voorstelling’ groeide vanuit de eigen ervaringen van de jonge acteurs. Zij komen uit ‘moeilijke buurten’, brengen veel tijd op straat door en zijn een groep waarbij negatieve beeldvorming het moeilijk maakt om elkaar simpelweg te ‘ontmoeten’. Jeugdprofessionals, politie of gemeente benaderen hen vaker als potentiële dader of slachtoffer dan als gelijkwaardige medemens. Soms voelen ze zich bekeken als een **‘vreemde diersoort’**, omdat publieke dienstverleners enkel inzoomen op problematische aspecten van hun leven, terwijl andere delen van hun belevingswereld onderbelicht blijven.

Dergelijke processen van **wij versus zij** (‘othering’) leiden tot een grote afstand tussen jongeren en professionals. De voorstelling maakt die afstand duidelijk, maar geeft er ook een andere betekenis aan. Deelnemers beseffen beter dat die afstand verborgen zit in structuren, beelden en voorstellingen van gelijkens en verschil, die we met elkaar creëren en in stand houden. Van jeugdonderzoeker tot beleidsmaker, van Ouder en Kind Adviseur tot ‘jongen van de straat’. Een tweede stap is nodig: wanneer we een ander willen benaderen, moeten we bereid zijn om te reflecteren op de eigen positie in deze structuren en om het eigen oordeel tijdelijk tussen haakjes te zetten.

De voorstelling maakt ervaringen en perspectieven die minder zichtbaar of hoorbaar zijn meer zichtbaar. Daardoor ontstaat een ruimte waarin het mogelijk wordt om de eigen positie en blinde vlekken te onderzoeken met behulp van het verhaal van de ander. Zo konden jongeren bijvoorbeeld uitleggen aan professionals hoe ze naar professionele hulp kijken en hoe zij het ervaren wanneer hun ouders bij een begeleidingstraject worden betrokken. Of konden groepen jongens en meisjes voor het eerst luisteren naar elkaars gevoelens en ervaringen rond sexting en shaming. Jongens legden uit hoe zij sociale druk ervaren om hieraan mee te doen. Maar ook dat zij hierin heel weinig begeleiding krijgen van volwassenen, terwijl meisjes wel bewustwordingsprogramma’s en praatgroepen aangeboden krijgen.

“ Het openen van een gewaagde ruimte waarin mensen elkaar kunnen bevragen vanuit zowel persoonlijke als professionele interesse kan het begin zijn om meer vertrouwdheid in de wijk met elkaar op te bouwen. De kracht van deze gewaagde ruimtes ligt uiteindelijk vooral in het ontregelen van de normale gang van zaken.

ELENA PONZONI EN FEMKE KAULINGREKS,
ONDERZOEKERS

www LOSTPROJECT.NL

WAT ONRECHT? WELK ONRECHT?

Kinderen en jongeren hebben net als iedereen recht om in de maatschappelijke pot te roeren.

Om het onrecht waar ze tegenaan botsen te **politiseren**.

Om uit te schreeuwen dat een reality-programma als Niveau 4 **hun wijk Nieuw Gent** niet louter mag afbeelden als een drugshol.

Om uit te schreeuwen dat structurele vormen van racisme en discriminatie wel degelijk spelen aan hun **Britse universiteit**.

Om in **LostWords debatten** onder woorden te brengen wat ze echt voelen.

De Amerikaanse politiek filosofe Nancy Fraser noemt dit **'gelijkwaardigheid van participatie'**. Voor haar is dit de essentie van sociale rechtvaardigheid. Een rechtvaardige samenleving is pas mogelijk als elk lid op gelijkwaardige voet kan participeren aan alle domeinen van het maatschappelijk leven.

Dit is het droomscenario. Maar de obstakels zijn talrijk.

Fraser maakt een onderscheid tussen

DRIE DOMEINEN VAN ONRECHTVAARDIGHEID

1 . Economische onrechtvaardigheid: de materiële welvaart in onze samenleving is zeer ongelijk verdeeld. Denk aan inkomen, huisvesting, de loonkloof tussen mannen en vrouwen, ...

2 . Culturele onrechtvaardigheid: niet iedereen geniet evenveel erkenning of waardering. Sommige groepen worden als minderwaardig beschouwd, zoals de LGBTQ-gemeenschap of mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond, maar even goed mensen in armoede.

3 . Politieke onrechtvaardigheid: niet ieders stem reikt even ver in onze

maatschappij, kan volwaardig deelnemen aan politieke processen of voelt zich vertegenwoordigd in ons democratisch systeem.

Om gelijkwaardigheid van participatie te realiseren, is er volgens Fraser dus nood

- aan meer **redistribution** (herverdeling van materiële hulpbronnen)
- aan meer **recognition** (erkenning dat mensen gelijkwaardig zijn en evenveel respect verdienen)
- en aan meer **representation** (dat mensen zich in onze democratie vertegenwoordigd weten en dat er naar hun stem geluisterd wordt).

Deze drie domeinen beïnvloeden elkaar vaak. Iemand met minder geld wordt niet zelden als minderwaardig beschouwd, is minder aanwezig in de politieke besluitvorming en heeft minder invloed. Mensen die binnen de bestaande normen van onze samenleving minder respect krijgen, hebben minder kans om te wegen op het publieke debat. Dat geldt zo voor **de jongeren van Nieuw Gent**, voor de **Britse studenten uit minderheidsgroepen** en voor de Amsterdamse jongeren die in **LostWords** een kanaal vinden om hun eigenzinnige kijk in het debat te gooien.

Kortom, verschillende vormen van onrecht zijn vaak met elkaar verknoot en verbonden.

De inzichten van Fraser passen wonderwel in ons verhaal. Ook de socialemediapost van **Zohra** was een schreeuw om erkenning. Een jonge vrouw met een hoofddoek heeft evenveel recht om te werken en op eigen benen te staan. **Dylan** vroeg een laptop om geen schoolachterstand op te lopen en meer geld om voldoende eten te kunnen kopen. Voor 't Lampeke en voor vele jeugdwerkorganisaties het bewijs dat er meer naar de stem van kinderen en jongeren moet worden geluisterd.

Als jongeren hun boosheid uiten over wat zij als onrecht ervaren, kan het dus gaan om combinaties van

- **Economische grieven:** geen job of een laag inkomen, uitbuiting in (interim)jobs, slechte of geen huisvesting, weinig vervoersmogelijkheden, bijklussen om schoolkosten te betalen, ...
- **Culturele grieven:** geweigerd worden in het uitgaansleven, discriminatie omwille van huidskleur, seksuele geaardheid of religie, ...
- **Politieke grieven:** het gevoel dat hun mening en hun stem er niet toe doen en beleidsmakers geen rekening houden met hen.

Als jongeren hun boosheid uiten over wat zij als onrecht ervaren, dan zit daar een schreeuw in naar meer gelijkheid, respect en inspraak.

Verschiede vormen van onrecht zijn vaak met elkaar verknoot en verbonden.

POLITISEREN OM DE BRES TE DICHTEN

Politiseren is dus meer dan boosheid uitschreeuwen. Verzuchtingen van jongeren zijn ook altijd een oproep, een appel. Aan iedereen, maar aan het **jeugdwerk** en **al wie met jongeren werkt** in het bijzonder. Zij kunnen die verzuchtingen negeren of tegenwerken. Of zij kunnen de grieven van jongeren erkennen en samen met hen aan de slag gaan.

Mee op de bres springen.

Zoals de jeugdwerkers van **Nieuw Gent** die een opiniestuk schreven en samen met jongeren de burgemeester uitnodigden naar hun wijk.

Zoals de mensen achter **LostProject** die via theatervormen en debatten manieren zoeken om jongeren een podium en vooral een stem en een publiek te geven.

Soms ontwikkelen organisaties acties die eerder gericht zijn op **het individu** dat slachtoffer is van onrecht. In de strijd tegen racisme zet men bijvoorbeeld de persoonlijke identiteitsontwikkeling van jongeren met migratieachtergrond centraal. Op die manier wordt het een individueel, psychologisch probleem in plaats van een maat-

schappelijk en structureel probleem, zoals we zien in het verhaal van de **Engelse universiteit**.

Soms ontwikkelen organisaties acties die zich op **één aspect** richten, waardoor ze in essentie weinig veranderen aan de mechanismen achter onrecht. Een voedselbank is in coronatijden nog meer nodig dan anders, maar stelt de onderliggende oorzaken van armoede niet in vraag. Jongeren kunnen aan het woord gelaten worden, maar er zal pas echt iets veranderen als hun mening ook serieus wordt genomen. Een invulling van noden op één terrein, leidt niet automatisch tot een meer sociaal rechtvaardige samenleving.

In de geest van Fraser is het daarom belangrijk de **structurele vragen** niet los te laten. Sociale rechtvaardigheid is pas mogelijk als de samenleving transformeert en alle uitsluitingsmechanismen verdwijnen. Dat is per definitie een uiterst complexe opdracht. Om moedeloos van te worden.

Maar net daarom is politisering zo essentieel!

Want een belangrijke stap richting sociale rechtvaardigheid is het luisteren naar wie sociale on-

*Een belangrijke
stap richting sociale
rechtvaardigheid is het
luisteren naar wie sociale
onrechtvaardigheid
ervaart.*

rechtvaardigheid ervaart. Als samenleving moeten we **luisteren naar mensen naar wie zelden geluisterd wordt**.

Een laptop geven aan **Dylan** is een invulling van een concrete nood, maar laat het ook een gelegenheid zijn om te luisteren naar het verhaal dat er achter zit en daarmee het publieke debat te voeden.

Er zijn genoeg projecten waarin de participatie van mensen in armoede of jongeren met een migratieachtergrond een agendapunt is. Maar al te vaak is dat een verplicht nummertje, een vorm van schijnparticipatie.

Er zijn boeken en kranten volgeschreven over kinderarmoede in Vlaanderen, maar meer Dylans zijn nodig om ons steeds opnieuw wakker te schudden.

Meer tegenbewegingen zijn nodig die de stem van de 'stillen' vertolken.

Tot we als samenleving hiervoor wakker zijn en blijven.

Tijd om te luisteren naar meer verhalen van en over jongeren en jeugdorganisaties die op de bres sprongen.